

MASOFAVIY TA'LIMNING PEDAGOGIK JIHATLARI

Axmadova Nilufar Obid qizi

Chirchiq davlat pedagogika universiteti Pedagogika fakulteti

Pedagogika yo'nalishi talabasi

Elektron pochta: stm12627@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada masofaviy ta'limning pedagogik jihatlari keng va tizimli yoritilgan. Unda masofaviy ta'lim tushunchasining mohiyati, uning zamonaviy ta'lim tizimidagi o'rni hamda pedagogik asoslari tahlil qilinadi. Shuningdek, masofaviy ta'lim jarayonida o'qituvchi va o'quvchining roli, ularning o'zaro pedagogik munosabatlari, ta'lim metodlari va baholash jarayonining o'ziga xos xususiyatlari ochib beriladi. Maqolada masofaviy ta'limning pedagogik afzalliklari bilan bir qatorda, uning muammolari va ularni bartaraf etish yo'llari ham ko'rsatib o'tilgan. Tadqiqot natijalari masofaviy ta'limni pedagogik jihatdan samarali tashkil etish, ta'lim sifatini oshirish va o'quvchilarning mustaqil hamda ijodiy fikrlashini rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Kalit so'zlar: Masofaviy ta'lim, pedagogik jarayon, raqamli ta'lim, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, ta'lim metodlari, pedagogik yondashuv, o'qituvchi roli, o'quvchi faoliyati, interfaol ta'lim, ta'lim sifati, mustaqil ta'lim, baholash va nazorat.

Abstract: This article comprehensively and systematically covers the pedagogical aspects of distance education. It analyzes the essence of the concept of distance education, its role in the modern education system, and its pedagogical foundations. It also reveals the role of the teacher and the student in the distance education process, their mutual pedagogical relations, teaching methods, and the specific features of the assessment process. The article, along with the pedagogical advantages of distance education, also indicates its problems and ways to overcome them. The results of the study are of great importance in the pedagogically effective organization of distance education, improving the quality of education, and developing independent and creative thinking of students.

Keywords: Distance education, pedagogical process, digital education, information and communication technologies, educational methods, pedagogical approach, teacher's role, student activity, interactive education, quality of education, independent learning, assessment and control.

Аннотация: В данной статье всесторонне и систематически рассматриваются педагогические аспекты дистанционного образования. Анализируется сущность концепции дистанционного образования, его роль в современной системе образования

и педагогические основы. Также раскрывается роль преподавателя и студента в процессе дистанционного образования, их взаимные педагогические отношения, методы обучения и особенности процесса оценивания. В статье, наряду с педагогическими преимуществами дистанционного образования, указываются его проблемы и пути их преодоления. Результаты исследования имеют большое значение для педагогически эффективной организации дистанционного образования, повышения качества образования и развития самостоятельного и творческого мышления студентов.

Ключевые слова: *Дистанционное образование, педагогический процесс, цифровое образование, информационно-коммуникационные технологии, методы обучения, педагогический подход, роль преподавателя, активность студента, интерактивное образование, качество образования, самостоятельное обучение, оценивание и контроль.*

Zamonaviy jamiyat taraqqiyoti ta'lim tizimiga yangi talab va vazifalarni qo'ymoqda. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi natijasida ta'limning an'anaviy shakllari bilan bir qatorda masofaviy ta'lim ham muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ayniqsa globallashuv, raqamlashtirish va favqulodda holatlar sharoitida masofaviy ta'lim uzluksiz ta'limni ta'minlashning muhim vositasiga aylandi. Masofaviy ta'lim nafaqat texnologik, balki chuqur pedagogik jarayon bo'lib, u o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi o'zaro munosabat, ta'lim mazmuni, metodlari, nazorat va baholash tizimida yangi yondashuvlarni talab etadi. Mazkur maqolada masofaviy ta'limning pedagogik mohiyati, uning ta'lim jarayonidagi o'rni, afzalliklari, muammolari hamda pedagogik samaradorlikni oshirish masalalari yoritiladi. Masofaviy ta'lim bu o'qituvchi va o'quvchi fazoviy jihatdan ajralgan holda, zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari orqali amalga oshiriladigan ta'lim shaklidir. Ushbu ta'lim shaklida bilim berish, o'rganish, muloqot va nazorat jarayonlari internet, maxsus platformalar, elektron resurslar orqali tashkil etiladi. Pedagogik nuqtayi nazardan masofaviy ta'lim shaxsga yo'naltirilgan, mustaqil ta'limga asoslangan va o'quvchining faolligini oshirishga xizmat qiluvchi tizim hisoblanadi. Unda o'quvchi bilimni tayyor holda emas, balki mustaqil izlanish, tahlil va muhokama jarayonida egallaydi. Masofaviy ta'lim quyidagi pedagogik asoslarga tayanadi. Ta'limning uzluksizligi va ochiqligi tamoyili masofaviy ta'lim orqali har bir shaxsga istalgan vaqtda va istalgan joyda bilim olish imkonini beradi. Individuallashtirish tamoyili o'quvchining qiziqishi, imkoniyati va tayyorgarlik darajasiga mos ta'limni tashkil etishga xizmat qiladi. Faoliyatga yo'naltirilgan yondashuv o'quvchini ta'lim jarayonining faol ishtirokchisiga aylantiradi. Shuningdek, masofaviy ta'limda interfaollik, refleksiya, teskari aloqa, motivatsiya kabi

pedagogik tushunchalar muhim o'rin tutadi. O'qituvchi maslahatchi, yo'naltiruvchi va fasilitator vazifasini bajaradi. Masofaviy ta'limda o'qituvchining roli an'anaviy darsdagi roldan tubdan farq qiladi. O'qituvchi faqat ma'lumot beruvchi emas, balki o'quv jarayonini tashkil etuvchi, boshqaruvchi va motivatsiya beruvchi shaxs sifatida namoyon bo'ladi. U elektron ta'lim materiallarini ishlab chiqadi, topshiriqlarni rejalashtiradi, o'quvchilar faoliyatini muvofiqlashtiradi va teskari aloqa orqali bilimlarni mustahkamlaydi. Pedagogik mahorat masofaviy ta'limda ayniqsa muhim bo'lib, o'qituvchi zamonaviy texnologiyalarni bilishi, pedagogik psixologiyani chuqur anglab yetishi va o'quvchilarning individual xususiyatlarini inobatga olishi zarur. Masofaviy ta'lim o'quvchidan yuqori darajadagi mustaqillik, mas'uliyat va o'zini-o'zi nazorat qilishni talab etadi. O'quvchi bilim olish jarayonida faol bo'lishi, topshiriqlarni o'z vaqtida bajarishi va muloqotda ishtirok etishi lozim.

Pedagogik jihatdan masofaviy ta'lim o'quvchining tanqidiy fikrlashini, ijodkorligini va muammoli vaziyatlarni mustaqil hal etish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Shu bilan birga, o'quvchining ichki motivatsiyasini shakllantirish muhim vazifa hisoblanadi. Masofaviy ta'limda qo'llaniladigan metodlar interfaol va innovatsion xarakterga ega. Muammoli ta'lim, loyiha metodi, tadqiqotga asoslangan ta'lim, muhokama va forumlar pedagogik samaradorlikni oshiradi. Video darslar, virtual laboratoriyalar, testlar va elektron topshiriqlar o'quv materialini chuqur o'zlashtirishga yordam beradi. Pedagogik jihatdan metodlarning xilma-xilligi o'quvchilarning qiziqishini oshiradi va bilimlarni mustahkam egallashga xizmat qiladi. Masofaviy ta'limda bilimlarni baholash jarayoni ham o'ziga xos pedagogik yondashuvni talab etadi. Testlar, elektron topshiriqlar, loyiha ishlari, portfoliolar baholashning asosiy shakllari hisoblanadi. Baholash shaffof, adolatli va rivojlantiruvchi bo'lishi lozim. Teskari aloqa masofaviy ta'limda muhim pedagogik vosita bo'lib, u o'quvchining xatolarini tushunishiga va o'z ustida ishlashiga yordam beradi. Masofaviy ta'limning pedagogik afzalliklari ko'p qirrali. U ta'lim olish imkoniyatlarini kengaytiradi, vaqt va makon cheklovlarini bartaraf etadi. O'quvchi individual sur'atda o'rganish imkoniga ega bo'ladi. Ta'lim jarayonining moslashuvchanligi pedagogik samaradorlikni oshiradi. Shuningdek, masofaviy ta'lim hayot davomida ta'lim olish g'oyasini amalga oshirishga xizmat qiladi. Pedagogik nuqtayi nazardan masofaviy ta'lim ayrim muammolarga ham ega.

O'quvchilar o'rtasida jonli muloqotning cheklanishi, motivatsiyaning pasayishi, texnik vositalarga bog'liqlik shular jumlasidandir. O'qituvchining pedagogik tayyorgarligi yetarli bo'lmasa, ta'lim sifati pasayishi mumkin. Mazkur muammolarni bartaraf etish uchun pedagogik innovatsiyalar, metodik qo'llanmalar va doimiy tahlil muhim ahamiyatga ega. Masofaviy ta'lim samaradorligini oshirish uchun pedagogik texnologiyalarni doimiy

yangilash, o‘qituvchilarning kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish va o‘quvchilarning motivatsiyasini kuchaytirish zarur. Interfaol metodlar, hamkorlikka asoslangan ta’lim va refleksiya jarayonlarini keng qo‘llash muhim hisoblanadi. Xulosa qilib aytganda, masofaviy ta’lim zamonaviy ta’lim tizimining ajralmas qismi bo‘lib, u pedagogik jihatdan puxta tashkil etilgandagina yuqori natija beradi. Masofaviy ta’lim shaxsga yo‘naltirilgan, mustaqil va ijodiy fikrlashni rivojlantiruvchi ta’lim shakli sifatida ta’lim sifatini oshirishga xizmat qiladi. Pedagogik yondashuvlarning to‘g‘ri tanlanishi masofaviy ta’limning muvaffaqiyatini belgilovchi asosiy omil hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abdullaeva Sh. Pedagogika. Darslik. Toshkent, O‘zbekiston faylasuflari milliy jamiyati nashriyoti, 2018, 45–62-betlar.
2. Azizxo‘jayeva N. N. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar. Toshkent, Fan va texnologiya, 2019, 112–134-betlar.
3. Yo‘ldoshev J. G., Usmonov S. A. Pedagogik texnologiya asoslari. Toshkent, O‘qituvchi, 2017, 78–101-betlar.
4. Saidahmedov N. S. Pedagogik mahorat. Toshkent, Fan, 2016, 56–73-betlar.
5. Tolipov O., Usmonboeva M. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. Toshkent, Iqtisod-moliya, 2018, 89–110-betlar.
6. Polat E. S. Masofaviy ta’lim nazariyasi va amaliyoti. Moskva, Akademiya, 2015, 34–58-betlar.